De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam.**
Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 29 Augustus 1915. N°. 1962.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20,** voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels *f* **1.20,** voor elken regel meer *f* —.**20.** Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

„Mijn Wet in hun binnenste".

> Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israel maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot eenen God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.
>
> Jeremia XXXI : 33.

Toen de mensch, gelijk God hem geschapen had, voor Gods aangezicht in het paradijs stond had hij te kiezen tusschen tweeërlei: hij zou of naar Gods bestel *beeld* zijn, oftewel hij zou *origineel* optreden.

Beeld of origineel, een andere keuze was er niet. God wilde dat hij *drager van zijn Beeld* zou zijn, maar een satanisch influisteren kon hem ook prikkelen, om zich *origineel* te willen aanstellen.

De mensch kon daarom aan die alles beslissende keuze niet ontkomen. Hij moest of uit volle overtuiging kiezen voor wat God wilde dat hij zijn zou, of, deed hij dit niet, dan verviel hij vanzelf in wat satan van hem maken wilde, een op zich zelf staand, zelfstandig, een zich zichzelf bepalend wezen, en dus origineel.

Als drager van het Beeld, was de zoo pas geschapen mensch een afhankelijk schepsel. Niet hij zelf maakte van zijn persoon wat hij zijn zou, maar de bepaling hiervan lag in God. Zooals God was, zoo was in gelijkenis zijn Beeld. En conform dat Beeld zou de mensch zijn

Niet alsof daarom alle menschen eender zouden zijn, en beantwoord zouden hebben aan één model. God is geen model, maar drukt, om de oneindigheid van zijn wezen, in oneindige variatie zijn Beeld uit, en daarom zou in oneindige verscheidenheid de menschheid den grondtrek van Gods Wezen afschaduwen. Zoo zou God, en God alleen, bepalen hoe de mensch als type, en het eindeloos aantal leden der menschheid in hun verscheidenheid zou zijn. Elk mensch iets eigens, maar altoos naar het Beeld Gods. Niet zelf zijn eigen wezen bepalend, maar zijnde zooals Gods Beeld zich in hem uitdrukte.

Rijk, schier Goddelijk rijk, maar volstrekt *afhankelijk*.

En juist dat wilde satan niet. En daarom fluisterde hij den mensch in: Breek met dit Beeld. Wees liever uzelf. Wees vrij. Wees origineel. Niet beelddrager Gods, maar zelf schepper in uw ziel, in uw overlegging, in uw bedoeling van een eigen, een zelfstandig, een uit uzelf opkomend, een *origineel* wezen.

Adam koos 't toen om origineel te zijn, en hiermêe stootte hij de Wet Gods uit zijn binnenste uit, en zette zichzelf wet en regel.

Vandaar kwam het, dat de reddende genade toen beginnen moest met hier Wet en regel van buiten op te leggen.

Op Sinaï werd dit verwerkelijkt. Sinaï bracht de Wet Gods niet in 't hart terug, *maar legde ze van buiten op*. En niet Sinaï, maar *de wedergeboorte* hergaf den zondaar de Wet Gods van binnen. Baart God een zondaar weder, dan, maar ook dan eerst, schrijft Hij zijn heilige wet weer in zijn binnenste.

Wat in die wedergeboorte den bekeerde ten deel valt, is niet iets nieuws. Het is slechts, wat de wet aangaat, een terug erlangen van wat God in de schepping den mensch geschonken had, en dat hij door demonisch origineel te willen zijn, verloor. Zeker, de wedergeboorte heeft bovendien dit, dat wie in 't nieuwe leven herboren is, er niet meer uit kan vallen, en dit kon Adam in het paradijs wel. Ter zake van de wet daarentegen was het in schepping en herschepping éénzelfde gelijk bestel: *De wet Gods geschreven in 's menschen binnenste.* Van daar geen Sinaï. Geen uitwendige wet op schrift, maar Gods wet gegrift in 't hart.

Let er nu wel op, dat 't zoo in heel Gods Schepping is, niet enkel met den mensch, maar met alle creatuur.

Wat we natuurwetten noemen, zijn niet anders dan vaste wetten, die God in 't wezen van het water, van de lucht, van magneet en electrischen stroom heeft ingelegd.

Er komt bij de lucht, bij het water, en zooveel meer, niet een geschreven wet bij, maar de natuurwet voor alle stoffelijke dingen zit in die dingen zelve in, en werkt er vanzelf in.

Niet anders is het met de plant. Die komt uit 't zaad in wortel en stengel op, en schiet blad en bloem juist zooals God besteld heeft dat de plant 't doen zou. De roos zoo heel anders dan de orchydee. En het grasbloempje weer zooveel simpeler, maar altoos naar de wet die God voor elke plant van binnen in haar wezen gegeven heeft.

En nog sterker bespeurt ge dit in de wereld der dieren. De nachtegaal zingt naar vaste wet, doch ook die zangwet van de nachtegaal wordt aan dezen vogel bij het opgroeien niet uitwendig in schrift voorgehouden. Zooals de nachtegaal zingt, en de bij haar honig puurt, en de mier haar nest bouwt, geschiedt dit alles naar vaste wet, en wel naar een wet geschreven in hun binnenste. Uitwendig geleerd wordt hier niets.

En zoo nu ook was het bij Adam in het paradijs. Gods wet stond ook hem geschreven in zijn binnenste. Alleen, hij moest zelf die wet willen. En dat hij dit niet wilde, maar *origineel* verkoos te zijn, dat bracht hem ten val.

Nu kan een mensch, eenmaal uit die Wet Gods uitgevallen, ze zelf niet meer teruggrijpen. Hij poogt 't wel. Hij grijpt er telkens weer naar. Maar ze ontglipt hem gedurig opnieuw. Hij kan de Wet Gods lezen, zich hooren voorzeggen, ze van buiten leeren. Maar dit alles baat niet. In dit uitwendig pogen schuilt geen innerlijke kracht. Vandaar dat alleen *genade* ons redden kan.

En nu is dit het indrukwekkende, dat die genade juist terugbrengt wat met den val in zonde te loor ging. Die genade brengt de Wet Gods weer in 't binnenste van 's menschen wezen, en schrijft ze weer in zijn hart.

Tweeërlei worstelt dan in u.

Van den eenen kant werkt nog gedurig uw zondig *origineel* op; tot ge het loslaat en met berouw het van u werpt. En van den anderen kant gaat God voort, om met zijn Goddelijke griffie zijn Wet in uw hart in te schrijven, steeds klaarder, steeds duidelijker, tot het er voor eeuwig in gegrift staat, en er niet meer uit kan.

Zoolang op aarde ons leven doorgaat, kan dit dan nog bittere teleurstelling geven. Een demonische macht poogt telkens weer uit te vlakken, wat God op de tafelen van uw hart schreef. Maar al schijnt satan soms een oogenblik te winnen, hij wint toch niet.

God schrijft door.

En niet lang meer, of van uit uw binnenste zingt ge even zuiver als de nachtegaal.

Gode tot prijs van zijn Naam, en uw ziel tot heiligen wellust.

Dr. A. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Uniegift van A. te A. *f* 10; N. N. postmerk Heteren *f* 5. Dringend verzoeken wij onze scholen te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter.*
Kootwijk.

Officieele Berichten.

De Classe te 's Hertogenbosch besloot op haar laatstgehouden vergadering, om tot de Kerken in ons land het vriendelijk verzoek te richten, bij vertrek van Doopleden naar het Zuiden, hiervan de betrokken Kerken in het Zuiden kennis te willen geven. Gedurig blijkt dat, bij nalatigheid hiervan, Doopleden in deze streken van groote verleiding, niet bearbeid werden en voor het kerkelijk leven verloren gingen.

Namens de Classis
H. DEKKER, *Scriba.*

Art. 13 K. O.

Aan alle Classicale Correspondenten is verzonden eene circulaire inzake de acten van Emeriteering en Pensionneering, volgens opdracht van de Generale Synode van 's-Gravenhage 1914. Mochten er Correspondenten zijn, die deze circulaire niet ontvangen hebben, dan worden zij vriendelijk verzocht daarvan kennis te geven aan den uitgever J. Zomer te Wageningen.

W. B. RENKEMA.
Secrt. v. d. Generale Kas.

Kort verslag van de vergadering der classis Gouda, op 3 Aug. 1915, te Gouda.

I. Opening door Ds. Van Setten namens de roepende kerk van Lekkerkerk.

II. Credentiebrieven onderzocht. Alle kerken op wettige wijze vertegenwoordigd. Krimpen en Lekkerkerk komen eerst later ter vergadering.

III. Het moderamen is als volgt samengesteld: Ds. P. van Hoven, praeses, Ds. J. B. Jansen, scriba, en Ds. B. van Halsema, assessor. Tot de komst van den praeses wordt het praesidium waargenomen door den assessor.

IV. Notulen gelezen en goedgekeurd.

V. Naar aanleiding van ingekomen stukken wordt besloten, dit trimester geen steun te verleenen aan vacante kerken buiten de classis.

VI. De kerk van W. vraagt en verkrijgt advies inzake doopleden.

VII. Verschijnt ter vergadering van Ds. Rolloos, predikant te Veenendaal.

VIII. De kerken van Gouda en Oudewater rapporteeren over de approbatie van de stukken van Ds. Rolloos, sinds vertrokken naar Veenendaal. De classis gaat hiermede accoord. Ook worden de stukken van Ds. Jaspers, die de roeping aannam naar Beekbergen, ter vergadering onderzocht en goedgekeurd.

IX. Regeling der vacaturediensten:
Lekkerkerk: D. D. Andree, Van Halsema, Van Hoven, Van Setten.
Moordrecht: Dalhuijsen, Osinga.
Ouderkerk a. d. IJssel: Jansen, Sap.
Reeuwijk-Sluipwijk: Voigt, Wielenga.
Als consulent van Lekkerkerk wordt aangewezen Ds. van Setten, en van Moordrecht Ds. Dalhuijsen.

X. De boeken der Deputaten voor Theol. School, Theol. Fac. V. U., Middelharnis en Rijn-Pruisen worden nagezien en in orde bevonden.

XI. Voorlezing en vaststelling van de begrooting der Hulpbehoevende Kerken in de classis. De deputaten ad hoc en die ad examina worden gecontinueerd.

XII. Bespreking van de verschenen acta der jongste Partic. Synode.

XIII. De kerk van H. vraagt, welke gedragslijn inzake de Pinkster-collecte wordt gevolgd. Verschillende handelwijzen. De classis spreekt uit, dat voor iedere kerk het ideaal moet zijn: vaste bijdrage plus Pinkster-collecte.

XIV. Mededeelingen over de Zending door Ds. Sap:

1. Op advies van Dr. Gehrels is nog geen pleegzuster voor Wonosobo benoemd.
2. Dr. G. hoopt in October naar Indië te vertrekken. Deputaten zullen er naar staan, dat alle kerken bij het afscheid van Dr. G. worden uitgenoodigd.
3. Naar aanleiding van een vraag wordt door Deputaten een concept-regeling voor den arbeid ten behoeve van de linnenkast enz. van het ziekenhuis te Wonosobo spoedig toegezegd.

XV. Roepende kerk voor de volgende vergadering: Moordrecht. Alsdan is Ds. Jansen praeses.

XVI. Rondvraag. De kerk van O. vraagt en ontvangt advies betreffende het beroepingswerk. De kerken van R.-S. geven inlichting over het niet-beroepen van Ds. N.

XVII. Storting van bijdragen en collecten.

XVIII. Br. Slothouber, afgevaardigde der kerk van W., ontvangt gelukwenschen en heilbede der classis bij zijn 50-jarig jubileum in den dienst van het Christelijk Onderwijs.

De dienaren des Woords Rolloos en Jaspers richten zich met een hartelijk woord van afscheid tot de classis, hetwelk door den praeses wordt beantwoord. Beiden leeraren wordt toegezongen Ps. 121 : 4.

D.D. van Halsema en van Hoven, die voor een roeping naar elders bedankten, worden in waardeerende bewoordingen gelukgewenscht met hun genomen besluit.

XIX. Opwekking van den classicalen correspondent voor den arbeid in Rijn-Pruisen, dat de kerken niet vertragen in haar steun.

XX. Sluiting.

Op last der classis,
B. VAN HALSEMA, *assessor.*

AGENDA voor de 26e Centrale Diaconale Conferentie, D. V. te houden te Amersfoort op Woensdag 15 Sept. 1915, in de zaal van 't Buitengoed »Birkhoven". Aanvang 's morgens 10¼ uur.

1. Opening der Vergadering.
2. Lezing der notulen en presentie-lijst.
3. Verkiezing van Comité-leden.

Aan de beurt van aftreding zijn de Comité-leden, die gekozen zijn voor de provincien: Groningen, Overijsel, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Brabant. De aftredende broeder J. H. Kok is niet in het diaken-ambt gebleven en derhalve naar de gewoonte onder ons niet herkiesbaar.

Het Comité stelt de volgende candidaten:
voor Groningen: J. Andriessen, Groningen (aftr. lid), J. E. van Buuren, Delfzijl, P. Jonkhoff, Groningen;
voor Overijssel: J. Hagenbeek, Zwolle, A. Zomer, Kampen;
voor Utrecht: W. v. d. Linden, Utrecht (aftr. lid), H. J. Bast, Amersfoort, N. de Vogel, Vleuten—de Meern;
voor Zuid-Holland: Mr. A. J. L. van Beeck Calkoen, 's-Gravenhage (aftr. lid), H. Buurman, Leiden, G. v. d. Lee, 's-Gravenhage;
voor Noord-Brabant: H. D. L. den Engelse, Zevenbergen (aftr. lid), L. van Drimmelen, Klundert, A. van Sprang, Fijnaart.

4. Wat hebben de tegenwoordige tijdsomstandigheden onze Diaconiën te zeggen?
Het Comité.

Inleider: Prof. Dr. H. Bouwman (De stellingen zullen op aanvrage, zoo spoedig mogelijk toegezonden worden).

5. Hoe te handelen met een meerderjarig persoon, tot nog toe voor rekening der Diaconie elders verpleegd, wiens geestelijke vermogens van dien aard zijn, dat hij onder curateele moet blijven, maar die overigens lichamelijk geschikt is om gedeeltelijk in eigen onderhoud te voorzien?

Diaconie der Geref. Kerk A te Spakenburg.

6. Is de Diaconie verplicht telken jare vóór den 1en Juni aan het Gemeentebestuur de vragen te beantwoorden, die gedaan worden met de lijsten over de bedeeling van armen door instellingen van weldadigheid, bedoeld bij lett. *b.* van art. 2 der Armenwet? (Dit jaar is veel meer gevraagd, dan anders.)

Diaconie der Geref. Kerk te Aarlanderveen.

7. »Hoe te handelen met eene alleen wonende oude vrouw die hulpbehoevend begint te worden, nu deze noch in hare eigen woning, noch bij anderen onder voortdurend toezicht wenscht te zijn."

Ter toelichting van bovenstaande vraag waarvoor onze Diaconie zich onlangs geplaatst zag, diene:

dat zij in het onderhavige geval bedoelde zuster wenschte te doen opnemen in een gezin van bejaarde lieden, leden der gemeente, zonder kinderen, ten einde haar een betere verzorging en oppassing te geven;

dat dit pogen algemeen werd toegejuicht door ieder die bedoelde zuster meer van nabij kende, en de gebreken van den ouden dag bij haar waarnam, en bij den geheelen Kerkeraad steun vond; dat echter op het oogenblik dat zij plannen moest maken hare woning te verlaten, zij beslist weigerde dit te doen en met geen mogelijkheid er toe te brengen was, hoe de Diakenen en andere personen waarin zij steeds vertrouwen stelt, haar ook trachten te overtuigen, dat dit voor haar noodzakelijk was.

dat de Diaconie echter, na de familie geraadpleegd te hebben, geen vrijmoedigheid heeft kunnen vinden deze zuster, tegen haar wil uit hare woning te doen, vreezende dat dit voor hare nieuwe verzorgers vele onaangenaamheden zou geven;

dat de Diaconie daarom de zaak heeft gelaten zoo als zij was, met dien verstande dat zij wat meer toezicht krijgt dan voorheen.

Gaarne zou onze Diaconie hierover de meening Uwer vergadering vernemen, ten einde zich meer verantwoord te gevoelen bij een eventueel ongeval van deze zuster.

Diaconie der Geref. Kerk te Tiel.

8. Moet de Diaconie blijven voortgaan met steun te bieden aan ouden van dagen, die onder allerlei voorwendsels beslist weigeren te worden opgenomen in het »Rusthuis", alhoewel zulks naar het oordeel der brs. diakenen voor beide partijen profijtelijk zou zijn te achten.

Ter toelichting diene, dat wij in het bezit zijn van een „Wees- en Rusthuis".

Niettegenstaande broeders diakenen er van overtuigd zijn, dat degenen die er in worden verpleegd, in elk opzicht overvloedig genieten 't geen ter huuner verzorging van noode is, blijven een aantal ouden van dagen, (voor 't meerendeel alleen wonende weduwen,) beslist weigerden hun intrek in dit huis te nemen, zoodat, ware het niet dat de behoeftigen uit naburige kerken de ledige plaatsen gedeeltelijk bezetten, de tijd wel eens niet verre zou kunnen zijn, dat deze schoone Stichting hijna of geheel ontvolkt werd.

Het voortdurend meeningverschil, 't welk over deze aangelegenheid bestaat, was oorzaak, dat besloten werd deze kwestie eens aan het oordeel der Conferentie te onderwerpen.

Diaconie der Gerf. Kerk B te Maassluis.

8. Is het de roeping der Diaconie voor de verpleging in een Chr. Sanatorium te zorgen van een tuberculose lijder, behoeftig lid der gemeente? Zoo ja, is dan de oprichting van een klassikaal of provinciaal fonds niet noodig?

Toelichting. Reeds meermalen deed zich bij ons het geval voor, dat een lid der gemeente, om de groote kosten aan sanatoriumverpleging verbonden, door het burgerlijk-armbestuur geholpen en opgenomen werd in een neutrale inrichting.

Diaconie der Geref. Kerk te Idskenhuizen.

10. Zou het niet gewenscht zijn, bij de Gemeentebesturen aan te dringen op restitutie van gelden uit den Hoofdelijken Omslag verkregen, waarvan in enkele gemeenten een aanzienlijk deel komt ten bate van de algemeene armen?

Toelichting: Onze diaconieën zouden daardoor in staat gesteld worden haar eigen armen te verzorgen.

Diaconie der Geref. Kerk te Idskenhuizen.

Buitenland.

Duitschland. Behandeling van Duitsche zendelingen in Engelsch-Indië.

De Engelsche regeering heeft gemeend zich over de behandeling der Duitsche zendelingen in Indië te moeten rechtvaardigen, en wel door een nota door middel van het internationale comité van het Roode Kruis. Over dit stuk laat de Missionsinspector Frohmeyer in het Julinummer van de *Heidenbote* zich aldus uit: »De Engelsche zendelingen Anderson en Carter zijn door de Engelsche regeering ontvangen, en kregen gelegenheid om de bezorgdheid en de bezwaren der Duitsche missie aan de regeering voor te dragen. Zij werden vriendelijk aangehoord; hun werd verzekerd dat men hen zoo veel mogelijk zou tegemoet komen, zoodat onze gevangenen te Ahmednagar de hoop koesterden, dat wellicht eenigen van hen naar hun stations zouden mogen wederkeeren en dat anderen met hunne vrouwen te Bellary zouden vereenigd worden. Maar noch het een, noch het ander is geschied. Inmiddels heeft zich de Engelsche regeering over hare behandeling der Duitsche zendelingen uitgelaten; en daar zij de overtuiging heeft, dat zij zich voorbeeldig in dit opzicht heeft gedragen, zoo wordt dit antwoord van uit Genève door het internationale comité van het Roode Kruis verbreid. Daarin wordt betoogd, dat het grootste deel van de Duitsche zendelingen niet gemterneerd is, en door de regeering gesteund, voortwerkt; dat men van den aanvang af er op uit is geweest de Duitsche zendelingen, voor zoover zij zich tot hun zendingswerk bepalen en zich van vijandige handelingen en uitingen onthouden, met groote tegemoetkoming te behandelen.

Daar men zich echter van Duitsche zijde niet algemeen de noodige beperkingen opgelegd heeft, zijn voorzichtigheidsmaatregelen noodig geworden, en de regeering betreurt dit. Waar interneering noodig werd, is deze geschied met alle mogelijke voorzorgen voor de gezondheid en het welzijn van de betreffende personen. De regeering had het aan het beleid der plaatselijke overheid overgelaten, de missies op parool op hunne stations te laten, zoolang zij zich goed gedragen".

De Missionsinspector antwoordt hierop kort en bondig. »Dit alles is niet in overeenstemming met de feiten. Het is juist, dat vele Duitsche zendelingen — ofschoon niet ongehinderd, hun arbeid mogen verrichten, maar de geinterneerden zijn allen, op weinig uitzonderingen na, van Bazel. Er kan geen schaduw van bewijs geleverd worden, dat zij zich op de boven aangeduide wijze schuldig hebben gemaakt; en dat hunne interneering en behandeling zoo min mogelijk kwetsend geweest is, kan niet gezegd worden.

Dat al onze Duitsche zendelingen, met uitzondering van twee, die in hunne school niet konden gemist worden, d. w. z. dat allen onder de 45 jaar gevaarlijk voor den staat geweest zijn, is op zich zelf reeds onwaarschijnlijk. Het bewijs voor het tegendeel kan geleverd worden. Maar er is niets onderzocht, eene rechtvaardiging was onmogelijk. Of op de toezegging der regeering den toestand der zendelingen te Ahmednagar verbeterd is, moet afgewacht."

Engeland. Vermindering van leden in de Methodistische kerk. Nawerking der Kikoejoe-zaak.

De Conferentie of Synode der Wesleyaansche Methodistische kerk is dezer dagen te Birmingham gehouden. Gedurende negen achtereenvolgende jaren moest op deze vergaderingen geconstateerd worden, dat het aantal leden der Wesl. Meth. kerk steeds afneemt en dat het aantal leerlingen der Zondagsschool eveneens gedurig vermindert. Dit is een bedroevend verschijnsel. In het jaar 1914 was de vermindering van Zondagsschool-leerlingen zelfs 16,846. Op de conferentie der Geunieerde Methodistische Kerk werd eveneens gerapporteerd, dat het getal Zondagsschool-leerlingen in 1914 met 6,036 afnam. Men zocht natuurlijk naar verklaring van dit verschijnsel. Een lid der Methodistische kerk meende, dat de organisatie van het Methodisme in het ongereede geraakt is, en dat men in deze richting naar verbetering moest zoeken. Wat het verminderd bezoek der Zondagsschool betreft, zal zeker een verbeterde organisatie het verminderen van het getal Zondagschool-leerlingen kunnen tegengaan. Doch dit geldt niet alleen de Methodistische kerk, maar alle kerken. Maar al te veel wordt verzuimd, als men verhuist, daarvan kennis te geven, en daardoor worden leerlingen verloren.

Maar is het feit dat menigeen in een andere woonplaats zich gaat vestigen, zonder zich in die nieuwe woonplaats te laten kennen als lid der kerk, niet teekenend voor de omstandigheid, dat het inwendige leven der kerk is verzwakt? Wanneer er krachtig, opbruisend leven in de Kerken is, worden alle moeilijkheden onder de oogen gezien en grootendeels overwonnen. Doch als de geest van een diepen slaap over de gemeente gekomen is, worden schier alle moeilijkheden en bezwaren onoverkomelijk.

Zou de verklaring van den achteruitgang der Methodistische Kerken in Engeland niet hierin liggen, dat op de conferentie van verleden jaar 494 leden het goedkeurden dat een hoogleeraar, die een aanhanger is van de moderne Schriftcritiek, werd gehandhaafd? Als slechts een zeer kleine minderheid, nauwelijks één op de honderd, tegen de opleiding van de aanstaande dienaren der Kerk door een modern hoogleeraar protesteert, is het met die Kerk treurig gesteld. Hetzelfde verschijnsel dat in de Methodistische kerken van Engeland wordt waargenomen, ziet men ook in de Duitsche Broedergemeente.

Het is een feit dat vele hoogkerkelijke Anglicanen dreigen met hun overgang tot de Roomsche kerk. Aanleiding daartoe is de Kikoejoe-zaak. Wij deelden daaromtrent reeds het een en ander mede, en herinneren slechts dat een Anglicaansche bisschop in Afrika te Kikoejoe avondmaalsgemeenschap had geoefend met eene vrije kerk. Deswege door een zijner ambtgenooten aangeklaagd, heeft de aartsbisschop van Canterbury uitgesproken, dat in geval een lid der Anglicaansche kerk geen avondmaalsgemeenschap hebben kan in zijn eigen kerk, hij het niet veroordeelde, dat deze elders gezocht werd. Dit was, hoe voorzichtig de uitspraak van den primaat der Anglicaansche of Episcopaalsche kerk ook geformuleerd werd, geen koren op den molen der Hoogkerkelijke ritualisten in Engeland, en daarom dreigen zij thans met een grooten exodus naar de Roomsche Kerk. Daarui is te verklaren de ijver, waarmede men trachtte aan te toonen, dat de uitspraak van den aartsbisschop van Canterbury niet een kerkelijke, maar eene persoonlijke geweest is. Of dit waar is, kunnen wij niet beslissen. Dit is zeker, dat velen, die door de uitspraak van den aartsbisschop zich bezwaard gevoelen, eigenlijk met hun hart hangen aan de Roomsche kerk. Wellicht ware